

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput undecimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

Ex Josephi Patriarchæ historia heræ suæ concubitus aspernati, expressæ sunt Bellero-
phontis, Hebræi, Tanis, Myrtili, Pelei, Hippolyti & Cncmonis fabulæ, qui cum Stheno-
bocæ, Damaspides, Peribocæ, Hippodamia, Hippolytes, Phædræ & Demanetes amores
sprevissent, ab impuris mulieribus apud viros tentatæ suæ pudicitia accusati, in maxima
pericula inciderunt; quidam etiam tristissimam mortem oppetierunt. Eamdem habet
originem similis Myeni casus, quem refert Plutarchus in libello De fluminibus.

Plut. de Rom.
in Lyconia.

Dicat aliquis harum rerum famam, non ex Mosaicis scriptionibus, sed vulgi ser-
monibus traditam, & continua successione per multas ætates propagatam, ad Græcos
pervenisse, vel ex aliorum librorum lectione ipsos hausisse. Nec inficias ivero aliquam,
si forte, Mythologiæ partem sic extitisse: neque id contendo sane, ex uno Mosis volu-
mine fuisse petatum, quidquid nobis Mythici obrulerunt. Nonnulla ipsis subministra-
runt Ægyptii, fabulosa gens, quorum figmentis nova sua addentes Græci eo prove-
xerunt, ut in tam diversa commenta velut membratim discripta veritas vix recolligi
& uni formæ reddi possit. Hoc tantum mihi credi velim, & ad rem quam probo sa-
tis est, si non omnia, at plurima certe à Mose Græcos summissæ. Non enim res tan-
tum ab eo descriptas, sed ipsa ejus verba fabulas sexcentas peperisse, cum alii obser-
varunt, tum maxime Samuel Bochartus, homo literariis laudibus abundans, in ple-
risque locis locupletissimi de Geographia sacra operis. Velut ex celebri illo Jacobi de

Gen. 49. 10, &
seq.

וְיָהוּדָה, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium: ligans ad vineam pullum suum, &
ad vitem asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uræ pallium suum.

Justin. Apolog.
2. & Dial. cum
Tryph.

Boch. in Chan.
libr. 1. cap. 18.

Pulchrioribus sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores. Justinus martyr non uno
loco hæc ad Bacchum Dæmones retulisse ait. At hinc potius detortam esse Sileni fa-
bulam solerter & acute vidit eruditus ille vir, ex dictione quippe וְיָהוּדָה, quam Chri-
sto illic tribuit Jacobus Patriarcha, excusum esse Sileni nomen, & asino vinctum fingi
Silenum, & comitem Bacchi, & venas semper infatam vino, & lacte pastum. Pluri-
ma ejusmodi reperias in hoc sacra & profana antiquitatis penu, quæ non res solum
à Mose traditas, sed voces etiam ab eo usurpatas mendacem Græciam adulterasse, &
anilibus fabulis deformasse manifesto indicant. Unde Pentareuchi veritas, antiquitas,
& auctoritas præclare statuuntur.

Geographica
à Mose in
Genesis obiter
tradita. Scri-
ptoris ac
Scriptionis
vetustatem
indicant.

VII. Idem egregie illustravit hoc opere Geographica Genesios, quæ quamvis
Mosi velut aliud agenti exciderint, sunt tamen ejusmodi, ut antiquissimarum natio-
num contineant origines, & Auctoris ipsius vetustatem ac studium veritatis unice de-
monstrent: quippe qui ea tradat, quæ cum extantibus apud singulas gentes anti-
quissimæ argumentis mirifice consentiunt; & præcis ac præcipuæ auctoritatis Scrip-
toribus cum super hoc argumento, tum super aliis plerisque rebus, multa de suo videatur
suppeditasse, ab iis ipse nihil omnino accepit. Plurima de Geographicis Mosis dis-
feruerat Josephus in Archæologia: nonnulla quoque singularis eruditionis congesterat
Hugo Grotius; sed omnem demum funditus materiam Bochartus exhaustit. Post tam am-
plam messam, superesset tamen quælibetque spicilegio locus: sed hæc sunt alterius loci.

CAPUT UNDECIMUM.

- I. Ex Mosis libris complures manarunt variarum gentium leges, ritus, ac
historia: II. præcipue vero Græcorum; III. atque in his maxime
Atheniensium: IV. tum & Romanorum.

Ex Mosis li-
bris complu-
res manarunt
variarum
gentium le-
ges, ritus, ac
historia:

I. **E**ST præterea in vetustissimis præscarum gentium legibus, ritibus, & quibus-
dam etiam historiis, ac dividendorum temporum ratione, certissimum an-
tiquitatis Mosaicæ operis, unde hæc petita sunt, indicium. Suam sibi tractationem,
suum volumen postularet ea materies, si quis eam pro merito ac dignitate persequi
veller. Quæ quoniam multorum jam exercuit operam ac studium, & nonnulla ad eam
causam pertinentia obiter attigimus supra, cum de Phœnicibus, Indis, Persis, Ægy-
ptiis, & Americanis ageremus; nunc nobis summa reliquorum quæ supersunt capi-
ta perstrinxisse sufficiat, & quædam aliis non observata adjecisse. Ac primum ad In-
dos & Persas quod attinet, præter ritus ipsorum, quos cum Mosaicis cognationem
habere deprehendimus, servatur à quibusdam ex illis, nec non & à Tartaris Iberiam
& Albaniam incolentibus, Mosaicæ ea lex, qua fratris absque liberis defuncti uxorem
frater ducere tenetur, & suscipere semen fratris sui. Gallorum Syrorum Hierapolitani
Dei Syria Templi ministeria obeuntium ritus quosdam Mosaicis valde consentaneos

Deut. 25. 5.

Lucianus tradidit. Post sepultum è numero suorum aliquem, Templo per septem dies abstinebant: quem morem hodieque retinent Perlae cultores idolorum. Cauffman dedit istud Mosis: *Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, sive sepulcrum, immundus erit septem diebus. Quisquis Gallorum cadaver aspexerat, non nisi postridie, ac lustratus, Templum subibat. Moses ibidem: Omnis qui tetigerit humane anima morticinum, & aspersus hac commissione non fuerit, polluet Tabernaculum Domini. Mortuos confanguinei lugebant per triginta dies, nec nisi raso capite in Templum ingrediebantur. Totidem dies Mose lugendo Israëlita tribuerunt. Conuenit præterea lex Deuteronomii de captiva à domino amata: Introduces eam in domum tuam, que radet cesariem, & circumcidet unguis, & deponet vestem in qua capta est; sedensque in domo tua sedit patrem & matrem suam uno mense.* Hanc legem repræsentans Josephus addit numerum istum dierum sapienti ad lugendos amicos sufficere: & in libro De bello Judaico narrat interitum suum Hierosolymitanis falso nuntiatum, per dies triginta fuisse ab ipsis comploratum. Hieropolitani Galli immundos existimabant suos, usque nec vescebantur, nec in sacris utebantur; quod profus Mosaicum est. Levit. 11, 7, 8.

Tyriorum colonia fuerunt Gades. Vetusissimum illic Hercules Templum à Phœnicibus conditum visebatur, & ceremoniis Phœnicis celebratum. Sic autem describitur à Silio, ut multa in eo religionis Ebraicæ vestigia appareant. Templum illud non saxis, sed trabibus constabat, ad modum Tabernaculi Ebræorum: nam Templo Salomonis vetustius fuit Gaditanum. Hoc suos arcebantur. Linea veste inducebantur, qui ad sacra accedebant. Pedibus erant nudis, quemadmodum & Moses coram ardente rubo. Uxoribus abstinebant *ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφθουρίας. In ordine vicis sue.* Ignis illic perpetuus.

*Sed nulla effigies, simulacraue nota Deorum;
Majestate locum, & sacro implevere timore.*

Atque hos ritus ne aliunde petitos putes quam è Phœnicia, cavet Appianus in Ibericis, ubi de hoc Templo differens ait: *Ἐθνικὸν ἄρα τὸ ἐν Φοινικίᾳ. Colitur etiam nunc ritu Phœnicio.* Idem habent Diodorus & Arrianus. Carthaginenses Tyriorum propago frugum suarum primitias & decumas Tyrum ad Herculem mittebant, ritu Ebraico. Penetraverat & ad Indos mos idem decimarum solvendarum. Sed & vicini Judæorum Arabes, juxta Plinium, decumas thuris Sabotam mittebant ad Deum suum Sabin, quem Bacchum esse discant obiter studiosi, non Solem, ut vult Bochartus, nisi quatenus Sol idem est ac Osiris, qui & Bacchus. Frustra ergo pro Sabis, legit Sabis, ut sit, שַׁבִּי, Sol. Sabis enim Arabum non alius est ac Sabbus, quod Bacchi cognomen esse perhibet Plutarchus; nec alius ac Sabazius Phrygum, & Thracum, quem Bacchum esse constat; nec alius ac Sabus, vel Sabinus, qui Sabinorum Deus est, testibus Dionysio & Silio; nam Sabinorum agros vini feraces esse docet Strabo, ac præterea Baccho erant sacri: unde Hesychius Sabum eundem esse tradit ac Sabazium. A Deo Sabi nomen habuit rex Arabiæ Felicis Sabos, adversus quem Ælius Largus exercitum duxit tempore Augusti, ut est apud Dionem. Origo nominis, סַבְיָה, potavit; ut tradit ipse Bochartus, & ante illum Heinsius in Aristarcho sacro. Hinc & apud Hesychium, Σαβάζιον, Βακχίδιον, & Σαβός, Βακχία; & apud Harpocrationem & Scholiasten Aristophanis, Σαβοὶ Sabazii sacerdotes: & vociferationes orgiorum Sabazii, ἰσοὶ, αὐλοὶ. Adde Mythologos natum finxisse Bacchum in Arabia, divinofque illic honores ei fuisse tributos. Sed regrediamur in viam. A Mose initium habuerunt Ebræorum Judices, qui שֹׁפְטִים appellabantur: Ithobalo ac Baali Tyri regibus successerunt שֹׁפְטִים, sive שֹׁפְטִים, hoc est Judices, quos ex Actis Tyriorum recenset Josephus. Indidem Carthaginensium Suffetes, quod & nomen indicat.

Habebant & Ægyptii suos Δικαστῆς, Ebræorum Δικαστῶν similes, non eorum qui שֹׁפְטִים appellabantur proprie, sed Sacerdotum Levitici generis, qui judicia exercebant. Judices illi Ægyptii, fuerunt itidem ab initio hieratici generis, quibus suus præerat Pontifex, sigillum sapphirinum de collo suspensum gerens, quod Veritas appellabatur. Notatum id Diodoro & Æliano, & à Mosaicis institutum manifesto sumtum est, vel ipso Æliano teste, qui à Mercurio hæc Ægyptios accepisse scribit. Atqui Mercurium Mosem esse scimus. Suilla abstinuisse Ægyptios scribit Herodotus; Phœnices quoque & Elagabalum Syrum Herodianus. Pleniluniorum tamen tempore Libero & Lunæ suem mactare, eodemque vesci licebat Ægyptiis: cujus sacrificii ritum, ab Herodoto traditum, si quis contulerit cum sacrificiis Pacificorum à Mose sancitis, ab hoc illud derivatum fatebitur. Lineas Sacerdotum Ebræorum tunicas imitati sunt linigeri Isis Sacerdotes. Serapidi panificia obtulisse Ægyptios discimus ex Suetonio, ad exemplum scilicet Panum propositionis. Vinum & oleum victimis affudisse Ægyptios prodit Herodotus, uti fiebat apud Ebræos in jugi & quotidiano sa-

Lucian, libr. De Dea Syr.
Num. 19, 16.
Num. 19, 13.
Deut. 21, 12, 13.
Joseph. Antiq. libr. 4, cap. 6.
Levit. 11, 7, 8.
Sil. libr. 3.
Diod. libr. 5.
Arrian. De exped. Alex. libr. 2.
Plin. libr. 12, cap. 14.
Boch. libr. 2, Phal. cap. 17.
Plut. Symp. libr. 4, Quæst. 5.
Dion. Hal. Antiq. libr. 2, Silius libr. 8.
Strab. libr. 5.
Hesych. in Σαβάζιον, & Σαβός, Dio. libr. 53.
Heins. Aristarch. sacr. Part. 1, cap. 1.
Harpocr. in Σαβοὶ.
Aristoph. Schol. Vesp. Joseph. libr. 1, adv. Apion.
Diod. libr. 1.
Ælian. Var. Hist. libr. 14, cap. 34.
Herod. libr. 2, cap. 47.
Herodian. l. 5.
Suet. Vespas. cap. 7.
Herod. libr. 2.

Qij

cap. 39. 40.

crificio agnorum duorum. Vino abstinebant, & in casto erant tempore *ἐπιμυσίας* suae Ægyptii Sacerdotes, perinde ut Ebraei. Animalium mundorum & immundorum discrimen, ex unguularum fissione vel soliditate, ex pinnis & squamis, earumve defectu petitur, in Ægypto, itidem ut inter Ebræos obtinuit. Apud utroque si cui *ὄνειδος* contigerat, is ablui jubebatur. Victimæ oculis captas, aut maculosas Deo offerre, utrique nefas erat. Utrique holocausta Deo faciebant, quemadmodum & Cyprii. Circumcidebant virilia Ægyptii: quem morem ab ipsis Phœnices & Syri neque

Herod. libr. 1. cap. 37. & 104. Phil. Bybl. apud Euseb. Pr. Evang. libr. 1. Joseph. Antiq. libr. 8. cap. 4. & libr. 1. contr. Apion.

acceperunt, neque se fatentur accepisse, quod vult Herodotus: ad Saturnum quippe Phœnices referunt circumcisionis institutum, ut in Sanchoniathonis suis scribit Philo Byblius, homo Phœnix, & rerum suarum Herodoto longe consultior. Solos quidem Judæos in Syria circumcidi Josephus asseverat: quod ejus ætate verum fuit, jam enim apud multas gentes exoleverat ritus ille, qui prius servabatur. Minime ergo ab Ægyptiis venit ad Ebræos, cum ab Ism Æle contra & Ceturæ filius Arabes, Idumæi, Ammonitæ, Moabitæ, Madianitæ, Troglodytæ, ab Arabibus Ægyptii consuetudinem hanc acceperint, ut alibi observavimus: nam Ægyptiæ circumcisionis non eandem causam esse ac Judaicæ, & differre utramque definit Origenes. Judæi certe octavo circumcidebantur ætatis die, Ægyptii decimo tertio anno, quemadmodum & Imaëlita. Non omnes præterea circumcidebantur apud Ægyptios, uti neque apud Troglodytas, sed ii solum qui literis aut sacris operam dabant, cum Judæi ad unum omnes lege Moysi ad ponendum præputium astringerentur. Verum quod Ægyptios,

Orig. libr. 5. contr. Cels.

Strab. libr. 17. Cels. apud Origen. libr. 1. contr. Cels.

id bona fide retulit, & Straboni ac Celfo Epicureo ad eundem errorem prævit. Per hebdomadas discreta fuerunt Ægyptiis temporum spatia, necnon & Indis, & Gallis, & Germanis, & Britannis, & ipsis etiam Americanis, & Græcis quoque, ut mox dicam. Insignis est locus R. Gedaliæ in Catena Cabalæ, quo in confesso apud Ethnicos esse ait, universum orbem Sabbathum celebrare. Insignis & ille Josephi, quem representare operæpretium est: *ὄνδ' ἐστὶν ἡ πόλις ἰσραηλίων οὐδ' ἡγεμονίῃ, οὐδὲ βαρβαρῶν, οὐδὲ ἐν ἔθνος, ἐν δὲ μὴ τὸ τῆς ἐξουσίας, ἢν ἀρροῦμεν ἡμῶν, τὸ ἔθος ἡ ἀναστροφῆς.* Nulla omnino urbs est vel Græcorum, vel Barbarorum, neque ulla gens, ad quam non penetraverit mos celebrandi septimi diei, quem feriati traducimus. Factum id a, ut illos crederem, quod è septem sideribus queis mortales reguntur, altissimo orbe & præcipua potentia Saturni feratur, ac pleraque celestium vim suam & cursum septimos per numeros conficiant; ut falso de Judaici Sabbathi origine differit Tacitus, quorum similia habet Dio Cassius, qui in eo etiam peccat, quod moris hujus originem recentem esse vult, & ab Ægyptiis profectam, unde in Judæos & reliquos homines dimanarit, cum vetustissimam esse doceat Herodotus, ut ante nos observavit Grotius, cumque ejus antiquitatem hoc quem indicavi loco Tacitus prædicet. Verum scimus plerosque eorum sacrum habuisse septimum diem, & die hoc mundi creationem absolutam existimasse. Ex urbibus illis, in quas tutum patere homicidii non spontanei reis perflugium sanxerat Moyses, orta videntur asyla illa Neptuni & Osiridis in Ægypto.

Joseph. libr. 2. contr. Apion.

Tacit. libr. 5. Hist. cap. 4. Dio. libr. 37. Herod. libr. 1. Grot. De verit. relig. Chr. libr. 1.

Athenag. Erot. libr. 1.

Diod. libr. 3.

Manavit quoque à Judæis ad Ammonios Ægyptiorum colonos ritus Ichni in Templo semper ardentis. Ammonis Templo præfectus erat Pontifex, cujus vestimenta describit Athenagoras in Eroticis, vestimentorum summi Judæorum Sacerdotis ita similia, ut ad illorum exemplum fuisse elaborata nemo dubitare possit. Reliqui vero Ammonis Sacerdotes ad modum Ebræorum Sacerdotum lineis vestibus utebantur. Sinum Arabicum describens Diodorus, apud accolæ Ichthyophagos fama à patribus accepta ferri ait, astu ingenti mare hoc olim ita fuisse exsiccatum, ut fundus appareret, tum revolvis deinde aquis in pristinum statum fuisse restitutum: quæ non alia sunt, quam quæ in mirifica Ebræorum *ἡλεβείας* contigisse narrat Moyses. Gentis Sinenis, quæ magna floret ingenii & eruditionis laude, Chronologiam nobis summa fide præsentavit Martinus Martinus: quam si quis ad Mosaicos *ἐπιλογισμοὺς* exegerit, tantam deprehendet congruentiam, ut fidem utrique adjungere necesse sit. Lux quoque accedet & robur Mosaicis annorum computationibus, si confligantur cum Siamensibus, Persicis, Chaldaicis, Arabicis, Ægyptiis, & Æthiopicis.

Præcipue vetero Græcorum;

Joseph. libr. 2. contr. Apion. Euseb. libr. 11. Præp. Evang.

II. Sed hæc levia, præter illa sunt, quæ à Judæis mutuati sunt Græci. Amplius jam & luculentis dissertationibus id argumentum persecuti sunt Josephus, Justinus, Clemens Alexandrinus, & Eusebius. Paucula tamen vel stricim delibata, vel omnino prætermissa ab aliis hic attingemus, ne pars illa à nobis penitus neglecta videatur. Septimum diem Græcis veteri instituto sacrum fuisse Josephus asseverat, & alii deinde demonstrarunt. Luculenter id probant apud Eusebium, Aristobulum, & Clemens Alexandrinus, ex Homero, Hesiodo, Lino *Ἰαδωνίω*, Solone, & Callimacho, ex quorum verbis intelligitur credidisse eos, septimo die completam fuisse rerum om-

nium procreationem. Septenarium numerum nuptiarum festivitatis & letitiae dicatum fuisse Mosaica nos docet Historia. *Imple hebdomadam dierum hujus copula*, inquit Laban ad Jacobum, postquam pro Rachele Lia huic supposita est. Quae consuetudo manavit ad Jacobi posteros, eamque in Samsonis nuptiis observatam prodit liber Judicum. Tobiam cum uxore Sara redeuntem septem dierum epulis Tobias pater excepit. Morem autem eundem tenuisse Ethnicos ostendit Claudianus in Praefatione Epithalamii in nuptias Honorii & Mariae, & per septem dies Pelei & Thetidis nuptias celebratas fuisse scribit. Ostendit & Donatus in Terentium: *In nuptiis*, inquit, *septimus dies instaurationem voti habet*. Hinc creptam sibi conjugem septem totos menses Orpheus luxit. Haudquaquam profecto me fugit septenarium numerum propter sterilitatem, & quod neque gignat, neque gignatur, Virginem & Minervam à Pythagoreis fuisse appellatum. Ita à Theone Smyrnaeo, Macrobio, & aliis accepimus. Docuit quoque me Philo ab iisdem Philosophis fuisse comparatum Deo ipsi numerum hunc, quod immobilis sit; quippe qui neque gignatur, neque gignat; generationem enim esse nullam sine motu. Verum ex eodem quoque Philone didici senarium esse *ἑπτατάτων*, *secundissimum*; marem enim esse & feminam, & ex utriusque viribus conflatum; ex ternario videlicet numero, qui imparium primus est & masculus, ducto in binarium, qui parium primus est & femineus. Hanc ob causam *Veneri esse attributum* scribit Martianus Capella. Propterea quoque Conjugium à Pythagoreis esse nominatum statuunt Plutarchus, Clemens Alexandrinus, & Aristides Quintilianus: vel quod *ἑπτα ἔργων ἕκαστα ποιεῖ τὰ ἐκπύρα τοῖς γυνάστωρ* Conjugii opus liberos genitoribus similes efficit, ut vult Theon. Censorius vero *fundamentum gignendi* senionem esse tradit, quod sit perfectus, & ex partibus suis, sexta, tertia, & dimidia constet. Itaque propter hanc ipsam senario attributam fecunditatem videntur Veteres statim post completum senarium numerum, die nempe proxime sequente, septimo videlicet, festivitatem nuptialem celebrasse. Nec enim vi sua pollet numerus, nisi sit absolutus & perfectus; quamobrem nec fecunditatem suam expromere putabatur senarius, nisi completus fuisset & evolutus, incunte nempe septimo, cujus in decursu vigeat genitalis illa senarii vis, & conjuges ipsos suam numerus hic fuerat assecutus, octavo videlicet inchoato. Atque haec quidem existimaverim spectasse Ethnicos, eamque moris hujus causam credidisse; ignaros videlicet Ebraicorum rituum a Mose traditorum, unde consuetudinem istam ad ipsos primum mansisse vero propius est: cum praesertim diem septimum, ut dixi, sacrum haberent. Ebraei autem ad has fictitias numerorum virtutes haudquaquam attendebant. Vana haec fuerunt otiosorum Pythagoreorum somnia. Rationem potius habuisse reor senarii dierum numeri, quo haec universitas rerum à Deo condita est: quo peracto opere, velut festum quoddam, & feriae solennes consecratae sunt: cujus festi symbolum fuit celebratas nuptiarum. Ceterum & septenario numero animam humanam generatam esse Timaeus Platonis docuit, & ex eo Macrobius; ex Cicerone vero, hunc numerum rerum omnium fere nodum esse, & geminam vim obtinere vincendi. Nunc ad rem. Neomenias Graecae sacras fuisse cognoscitur ex Porphyrio. Inde Laconicae Lunae in proverbium abiit. Ionica gens in partes duodecim distributa est, ad exemplum, ut videtur, Ebraicae gentis in tribus totidem distincta. Jam supra ostendimus Plutarchum existimasse Tabernaculorum festum, *βανχίας* esse & *δυσσοφείαν*, cum *βανχίας* contra & *δυσσοφείαν* videantur natae ex Ebraica Scenopegia; atque hoc potissimum festum quod Cereri post collectas aetivas fruges, & illud quod Baccho & Minervae post autumnales fructus conditos celebrabatur. *Οζοφεία* Graeci hoc appellabant, illud *θαλύσια* & *συγκομυθήσια*. Sed & in Carniis, festo Apollinis, apud Cyrenenses, & apud Lacedaemonios, cum Copidem celebrarent, *σινιάδες* erigebantur quaedam, in iisque convivia agitabantur. Decumarum Deo offerendarum institutum transiisse à Judaeis ad Graecos & Romanos tralatitium est. Ergo decima quaeque Diis suis pene omnibus hos obtulisse, cum ex aliis, tum praecipue ex Festo cognoscimus. Indidem praedae Jovi & Diis offerenda venit ad utroque consuetudo. Unde Virgilius:

*Irruimus ferro, & Divos, ipsamque vocamus
In partem praedamque Jovem.*

Unde & Romae templum Jovis Praedatoris. Quippe & manubiarum partem Deo obtulerat Abrahamus. Transiit & ad illos foederum per hostiarum sectionem pangendorum mos ab Abrahamo, quem hoc ritu foedus sanxisset cum Deo legimus. Lapidem in triviis ungebant, & positis genibus adorabant; & *tanquam inesset vis praesens, adstantur, asstantur, & beneficia posebant*: quod à se factum aliquando queritur Arnobius. Unde natum Proverbium, à Clemente Alexandrino adnotatum, *πάντα λίθον λιπαρόν προσκυνοῦν* *Omnem lapidem unctum adorans*; traducto inde more, quod Jacob lapidem, cui capite innixus scalam in somnis viderat, *erexit in titulum, fundens*

* Q iiii

Gen. 29. 27.

Jud. 14. 12, & seq.

Terent. Phorm. Act. 1. Sc. 1.

Theon. Mathem. cap. 46. Macrobi. in Somn. Scip. lib. 1. cap. 6. Phil. ἑπτατάτων.

Martian. Capell. lib. 7. Plutarch. ἑπτατάτων. Clem. Al. Str.

Aristid. Quinti. De music. lib. 7.

Theon. Math. cap. 45. Censor. cap. 11.

Macrobi. in Somn. Scip. lib. 1. cap. 6. Porphyr. ἑπτατάτων. Plut. Symp. lib. 4. Quaest. 5.

Virgil. Aen. lib. 3.

Gen. 14. 20.

Gen. 15. 9, 17. Arnob. lib. 1.

Clement. Alex. Strom. 7. Gen. 28. 18, 19. & 33. 14.

oleum desuper. Ex eo quod Moses ad Deum accedens, & in terra sancta consistens nudis pedibus esse iustus est, votorum nudis pedibus solvendorum consuetudo invaluit in Judæa, *Observant ubi festa mero pede sabbatha Reges:*

quam & tenuisse Berenicen legimus apud Josephum, cum sacrificiis Deo rite peractis nudo pede ad Flori tribunal accessit. Usurpatum deinde fuisse morem hunc narrat Justinus ab exteris gentibus, quæ pedes exuere solebant, cum fana ingrederentur. Hoc habitu Diis sacra faciebant Pythagoras & Proclus; hoc Cretes, cum in ædem Britomartis introibant; hoc Græci sæpius, ut scimus ex Callimacho & Valerio Flacco; hoc Romani, cum ad impetrandos de cælo imbres denuntiatis populo Nudipedalibus Aquilicia Jovi immolabant; hoc *proceres togati, matris Idææ sacris, ante carpentum*, ut est apud Prudentium. Cujus moris specimen aliquod in variis Gallix nostræ locis hodieque retineri, & ad eliciendas aquas nudis pedibus loca sacra homines supplices adire cognovimus. Quid quod & in Ethnicorum gratiam Nudipedalia exercuisse Paulum tradit Hieronymus: quod unde habuerit, comminisci sane non possum; nihil enim hujusmodi in Libris sacris reperias. Pedes, manusque abluiebant Græci sacris operanturi, ex Mosis instituto. Indidem & sacris vinum adhibebant. Sanguinem victimarum circa aram fundi sanxit Moses: id ipsum à Græcis & Romanis usurpatum est, ut scitur ex Porphyrio in libro *περὶ τῆς ἐκ τῶν ἁγίων φηροσσίας*, cujus fragmentum affert Eusebius; & ex Luciani libro De sacrificiis. Ait Moses, *In oblatione tua offeres sal*: ait Plinius, *Nulla sacra conficiuntur sine mola salsa*. *Ὁ ὕδαξ & ὀλοχόχτας* Græci appellant. Oraculum refert illic Porphyrius, quod cælestibus Diis supremas victimarum partes adoleri jubet, reliqua comedi; quod ex præscripta à Mose partitione hostiarum pro delicto, aliarumque, ortum habuit. Auctor is quoque Græcis fuit ritus illius, ab Homero & Apollonio notati, operendarum adipe partium victimæ, quæ cremandæ essent: auctor & holocaustorum faciendorum. Quanquam & ante Mosem ab aliis gentibus fiebant. Pervenit & ad Græcos lex Mosis de victimis integris & omni vitio carentibus Deo offerendis. Mensæ hujus aureæ, cui imponebantur Panes Propositionis, instar fuerunt mensæ illæ factæ, Diis olim apponi solitæ, non apud Græcos solum, sed apud Romanos etiam, & Babylonios, & Persas, & Æthiopus. Ex lege in Levitico tradita, de vestibus ejus abluendis, qui vel emissarium caprum dimisisset, vel immolatos pro peccato vitulum aut hircum combussisset, manavit illa altera, à Græcorum Theologis uno consensu recepta, juxta Porphyrii testimonium, quæ cum piaculis uti, & corpus ac vestes aqua sancit eluere, quisquis victimas *ὑποφονεύουσι* attigerit. Vetabantur item Pythagorei funeribus interesse. Erant apud Græcos Levitici legem, qua & Græcorum Sacerdotes adstricti erant. Erant apud Græcos & Ebræos, qui cæsariem suam Deo consecrarent. Immundus erat utrisque quisquis humanum cadaver tetigisset. Ex lege Zelotypiæ, quæ traditur in libro Numerorum, prodit Stygis fabula, cujus numen Dii jurare timent & fallere; & varii diversarum gentium ritus, quibus aqua vel igne occultorum facinorum veritas exploratur. Ex lege Jubilæi, qua in solido rursus locabantur; qui fundo suo exciderant, proditisse videtur Locensium lex, qua cautum erat ne quis avitum fundum alienaret. Nonne ex Mosaicis quoque profectam dicas Oxylæ Heraclidarum ducis & Eleorum regis legem, qua agros pignori opponi vetuit? Placuit Rhadamanthi, atque item Charondæ, *ταυτοπυθία*, sive lex talionis, quam primo invexerat Moses. Suilla denique sancte abstinuisset Cretenses refert Agathocles Babylonius apud Athenæum.

III. Nulla tamen Græcia regio plures, quam Attica, Israëlitarum servavit ritus, partim à Phœnicibus sibi traditos, qui hæc littora, commercii causa frequentabant; partim à Solone, quem multa de legibus Ægyptiorum, quæ Mosaicis consimiles erant, transfulisse ex Diodoro notavimus. Hujusmodi lex ea est, qua filia *ἑπιπυθία* gentili suo nubere jubebatur; atque is si ad res Veneris imbecillus erat, puella licebat, ejus qui proximus esset agnatus, opera uti: & altera, qua Sacerdos uxorem ducens, virginem tenebatur & civem ducere: ipse casto & integro corpore esse debebat: & illa, qua sanxerat Solon victimas esse *ἀφελείς*, hoc est *ὀρθολύστες ἢ ἐμπλείς*, integras & perfectas; & agnum anniculo minorem non mactari; nec non & illa, quæ homicidio admisso, cujus ignorabatur auctor, totum vicinæ civitatis populum purgari præcipiebat; & hæc quoque, per quam furem nocturnum interficere licebat. His addo, Altare æneum à Mose fabricatum, causæ fuisse cur Diipolia celebrantes in Acropoli Athenienses, super ænea mensa placentas & liba apponerent, uti factum refert Porphyrius: addo & *ἵασα* Jovi offerri solita, nihil aliud fuisse, quam *ἀλόερον ἐδάριον ἀδύμηρον*, farinam oleo confersam, uti discere licet ex Scholiaste Aristophanis: qualem nempe Deo offerri præcepit Moses. Vetusissimis temporibus Deos solis illis *δολύματα* placasse homines docet Ovidius: neque morem hunc intermiserunt, cum cæperunt pecudes ad sacrificia cadere; nam & absolutis sacrificiis *δολύματα* offerebant:

Erod. 15.
 Juven. Sat. 6.
 Joseph. de bell. Jul. libr. 2. cap. 15.
 Justin. Apol. 2.
 Callim. Hymn. in Ceres. Valer. Flacc. libr. 2. Prudent. 621 517.
 Hier. libr. 1. adv. Jovin. cap. 7.
 Erod. 30. 18. & seq.
 Erod. 29. 16.
 Euseb. Præp. Evang. libr. 4. cap. 9.
 Levit. 2. 13.
 Plin. libr. 35. cap. 7.
 Levit. 16. 26. & seq.
 Porph. libr. 2. περὶ τῆς ἐκ τῶν ἁγίων φηροσσίας.
 Levit. 21. 11.
 Num. 5.
 Virg. Æn. 6.
 Athen. libr. 9. atque in his maxime Atheniensium:
 Diod. libr. 1.
 Plutarch. Solon.
 Porph. libr. 4. περὶ τῆς ἐκ τῶν ἁγίων φηροσσίας.
 Aristoph. Schol. Plut.
 Ovid. Fast. libr. 1.

bant: ἐν τῷ νῦν ὄρεσι τῶν περὶ τῆς θουλάων τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀσπίδα. Nunc quoque sub finem sacrificiorum liba adhibemus; inquit Porphyrius. Inde & far in sacrificiis. Auctor est Theophrastus victimarum partes quasdam, in Atheniensium sacrificiis, Diis cessisse. Scribit insuper Aristophanis Scholiastes, pecudum armos, καλλῶ scilicet, uti ab Aristophane appellatur, Mercurio consecratos Athenis fuisse: quia nimirum armum cum pectusculo de hostiis pacificorum cedere iusserat Deus Sacerdoti, Aaroni nimirum fratri Moysi, quem Mercurio adumbratum fuisse diximus. Docet præterea sacrificiorum reliquias Sacerdotum fuisse; quod & ex Levitici functionibus manasse perspicuum est. Docet idem, æque alii etiam, moris id fuisse Atheniensibus, ut postquam extulissent mortuum, purgandi causa lavarent; quod ante præscripserat Moses in libro Numerorum, cum quisquis humanum tenuisset cadaver, aquæ asperzione mundari iussit. Uti Judæis immunda habebantur puerperæ, & per quadraginta dies Templo arcebantur, juxta Moysi legem: ita moribus Atheniensium ad eas accedere nefas erat, ut tradunt Theophrastus & Chrysostomus, qui fecisset, altaribus prohibebatur, teste Euripide. Urbes illæ denique, in quas velut in asyla Moses tutum perfugium esse voluerat iis qui imprudenter homicidium admisissent, exemplum præbuere nepotibus Herculis, Ara Misericordiæ Athenis consecranda, quo quisquis confugisset, per vim inde minime posset abduci: præbuere exemplum & Atheniensibus delubri Theſeo condendi, quod servis & tenuioris fortunæ hominibus esset perfugium; & alterius etiam in insula Calauria Neptuno dicandi, eodem jure pollentis.

IV. Porro ex Græciæ civitatibus, atque Athenis potissimum, ubi Solonis constitutiones vigebant, Romam leges reportarunt legati tres, in Græciam hac una de causa missi, quas deinde à Decemviris ad populum latas centuriatis comitiis populus univertus ratas esse iussit. Sed & plurima Solonis instituta Valerii Publicolæ opera & auctoritate adductos Romanos jam ante admisisse perhibet Plutarchus. Earum Legum, quas tulerunt Decemviri, reliquias collegerunt eruditi horum temporum viri; quas si quis evoluat, Mosem in plerisque capitibus agnoscat. Major est etiam Imperatoriarum sanctionum, quæ his successerunt, cum Mosæicis affinitas. Libellum scripsit olim Licinius Rufinus hoc titulo: *Collatio legum Judaicarum & Romanarum*. Prior è tenebris opus hoc eruit Petrus Pithæus, & typis subjecit. Adeatur modo; res quam probamus apparebit. Præter illas vero, alias etiam in Veterum scriptis observavimus; è quibus aliquot hic ob oculos Lectorum proponemus, è Jure Pontificio Romanorum potissimum selectas. Herculi in culina fiebat sacrificium proficiendi causa, quod propter viam dicebatur, hoc est ἐπιπέλα, in quo mos erat, ut si quid ex cibis pollutis fuisset reliquum, igne consumeretur. Id qui faceret, propter viam facere dicebatur, non proterviam, ut habent vulgati Macrobii codices, qui viros doctos complures in fraudem illexerunt. Sed hic error ex Festo arguitur. Idem in sacrificio Paschæ factum est à Judæis ex Ægypto profecturis; propter viam nimirum, quam in Chanaan capeſſebant. Ex azymis festi ejusdem factum puto, ut farina fermento mista Flamines abstinerint. Victimarum sanguinem in ara fundebant Romani: sic nempe à Moſe fuerat institutum. *κυσῶν* Jovi offerendorum morem ab Atheniensibus Romani acceperunt, Atheniensēs à Judæis. Quanquam id à Trojanis potius Romanos habuisse credent, qui fictitium illum *Æνææ* in Italiam adventum pro vero certoque habent; nam ritus Trojanorum, à quibus ortos se ferebant Romani, describens Virgilius in funere Miseni, thus illos, dapes, hoc est farra, & oleum crevasse narrat, juxta præceptum Moysi. Certe hoc institutum apud Asiaticas gentes fuisse receptum scimus ex Appiano, qui Mithridatem Ponti regem perhibet, cum Jovi *σπαῖος* sacra patrio ritu faceret, congestis in excelso monte lignis, suffimenta omne genus, oleum, lac, vinum, & mel superaddidisse. Far autem tostam ad sacrificia adhibebant Romani à Numa instituti, Mosæicarum disciplinarum haudquaquam imperito. Hinc festum Fornaciarum, quibus farra ad sacrificiorum usum torrebantur. Ejusdem Numæ tempore farina & vino sacra fiebant, ut auctor est Plutarchus in ipsius vita. Mosæicæ sanctioni idem obsecutus est, cum agrorum terminos moveri vetuit. Quæ lex ut sanctior haberetur, sinxerunt Romani Deum Terminum & Terminalem Jovem, & Terminalia celebrarunt. Imprimis vero notabile est quod illic scribit Plutarchus, ut ostendat maximam fuisse dogmatum Numæ ac Pythagoræ consensionem: Numam scilicet opinatum esse Deum, neque sensilem esse, neque quicquam pati posse, aut videri, aut corrumpi, sed animo solum cognosci; eundemque cavisse ne qua ad humanam, aut aliam quamcunque speciem elaborata effigie exprimeretur; neque Romæ ullum fuisse vel fictum, vel pictum Dei simulacrum, ante septuagesimum & centesimum annum ab Urbe condita. Quæ Mosæicam originem satis produnt. Auctor quoque Romanis fuit Moſes Nudipedaliorum, & molæ salis; auctor

R

Porph. libr. 2. *περὶ τῶν ἀποχ.*
Theophr. Charact. *περὶ ἀσπίδα*
Aristoph. Schol. Plur. Levit. 7. 34.

Aristoph. Schol. Nub. Num. 19. 11.

Theophr. Charact. *περὶ ἀσπίδα*
Chrysol. Hom. 11. in Epist. ad Ephes. Eurip. Iphig. in Tauris.

Plutarch. in Compar. Solon. & Public.

Macrobi. Sat. libr. 2. cap. 2. Festus in Propter viam.

Virg. Æneid. libr. 6. Levit. 2. 1. Appian. Mithrid.

Levit. 2. 14, 16.

& ritus, quo quadraginta diebus à partu templis abstinebat puerpera; & alterius, quo lavabat mulier post congressum virilem: id quod aquam fumere dicebant. Piscibus, qui squamosi non essent, pollucere vetuit lex Numæ, quam refert Cassius Helmina apud Plinium: at huiusmodi pisces abominabiles & execrandos Moses declaravit. Romanorum mos fuit, derisus à Prudentio in Supplicio S. Romani, ut bove mactato in pulpiro tabulis perforatis instrato, & profuente per rimas sanguine, Pontifex infulatus sub pulpito in scrobe abditus aspergeretur. Causam præbuit huic consuetudini, ritus consecrationis Sacerdotum Ebræorum, quo dextræ eorum aures, ac pollices, & vestimenta, mactati arietis sanguine tingebantur. Decimas Diis offerre consueverant Romani, more à Pelasgis ducto, ut opinari licet ex Myrsili Lesbii verbis, quæ affert Dionysius Halicarnassæus. Morem hunc autem ab Ebræis transiisse ad Græcos jam diximus. Festo Annæ Perennæ die, & Neptunalibus, umbras, hoc est frondeas casas, extrucebant Romani, instar Ebraicæ Scenopægiæ. Asylum Romæ instituit Romulus, instar Aræ Misericordiæ quam Athenis Heraclidæ dedicaverunt: præeunte utrisque Mosè qui urbes perfugii receptaculum eorum esse voluerat, qui hominem incauti occidissent. Quemadmodum autem hi eos ad suos redeundi morte Pontificis consequebantur, ita profugi in Aricinum Templum morte Sacerdotis solvebantur. Inde quoque est quod Romanis ad mortem damnatis tutus Neapolim, Præneste, & Tibur receptus fuit, ut docet nos Polybius. Romanis Sacerdotibus, itidem ut Ebræis, funestam domum ingredi, aut attrectare feralia, piaculum erat; Flamini præcipue Diali, cui, teste Gellio, etsi funus procurare licebat, mortuum tamen tangere non licebat; imo ne aspicere quidem, quod ex multis Historiæ Romanæ testimoniis colligitur. Flaminum pilea, usque virgæ impostæ, originem ducere videntur ex virga quam gestabat Moses, & velamine quo ex monte descendens vultum texit, ut & mos capite adoperto precandi, qui non penitus apud Judæos exolevit. Cum autem purpureo amictu in sacrificiis uti Æneam, Æneadasque jubet Helenus apud Virgilium, qui & Phrygium amictum appellat, color originem rei indicat, fulgorem nempe de Mosi vertice micantem, quem amictu imposto contextit. Unde factum quoque supra notavimus, ut Osiridis, qui Moses est, simulacra velamine flammeo obnuberentur. Sabbathæ peculiari aliquo cultu Romanis fuisse observata ex Ovidio, Seneca, Vulcatio Gallicano, & veteribus Calendaris manifestum est: sed magis etiam ex Dione, qui numerandorum per hebdomadas dierum modum sua ætate apud omnes homines, præsertim vero apud Romanos usitatum fuisse tradit. Vestes lana & lino contexta, cujus usum universis interdixit Moses, Flaminicam indui nefas erat. Sacris operaturi Romani uxoribus abstinebant, ut erudite ostendit Brissonius in Opere de formulis: abstinebant & Judæi. Pecorum factus ante diem octavum mactari vetabant Romani: veterat & Moses. Thymiamatum & lavationum usus in sacris, quæ Mosæ institutis sancita sunt, non Romanos solum & Græcos, sed gentes omnes, etiam penitus barbaras pervasit. Saturnaliorum festum manavit ex Saturnalibus quibusdam Ebræorum, per novem dies agitari solitis, initio quinquagesimi cujuslibet anni, qui Jubilæus erat: quippe tum servi libertatem recuperaturi, à primo die Tisri, usque ad festum Expiationum, quod in diem decimum cadebat, jucunditati se dabant, vacabant comotationibus, & coronati procedebant, quoad tubarum clangore Senatores Sanhedrin libertatis signum darent. Hæc habentur apud Maimoniden. Præterea mere Mosæ fuit lex illa Romanorum, qua cautum erat, ut si quis excavasset foveam, quam prætereuntes providere non possent, in eamque prolapsum aliquid factum esset deterius, auctor foveæ damni teneretur. Jus Talionis, quod in Codice Theodosiano appellatur *Pana reciproci*, & in Lege XII. Tabularum sancitum est, à Jure Mosæ habuit originem, quod dentem pro dente, oculum pro oculo reposcit. Divortii jus, quod Sp. Carvilio auctore apud Romanos introductum est, manavit è jure Mosæ. Indidem & census agendi natus est ritus, & tributum ex censu conferendi. Luctus denique Romanorum ob Cannensem cladem Senatusconsulto diebus triginta definitus est: diebus quippe totidem Mosæ luxerant Israëlita, atque hoc luctui tempus legibus suis præfinitum habebant, ut supra docui. Ex superioribus patet non inaniter adversus Apionem jactasse Josephum nullam esse Græcorum vel Barbarorum civitatem, in quam Judæorum ritus jampridem, *ἐν μακροῦ*, non penetrarint. Sed verba ipsa referre satius est: *ὅ μὲν ἀλλὰ καὶ πάλαιθεν ἦδη πολὺς χρόνος ἐν μακροῦ τις ἡμαρτίας εὐσεβείας. οὐδ' ἐστὶν ἐν πόλιν ἐλλήνων ἐκδηροῦ, οὐδὲ βαρβαρῶν, οὐδὲ ἐν ἔθνος, ἐνθα μὴ τὸ τις ἐβδουμάδος, ἢν ἀρροῦμεν ἡμεῖς, τὸ ἔθος ἐξ ἀπαγορεύσκειν, καὶ αἱ ἐπισταίαι, καὶ λυχνῶν ἀνακρίσεις, καὶ πολλὰ ἄλλα εἰς βέλπον ἡμῖν ἐνενομισμένων ἀδελφότητων. μιμνήσκεις δὲ πικρῶν καὶ τῶν σπασσῶν ἀλλήλους ἡμῶν ὁμόνοιαν, καὶ τῶν τῶν ὄντων ἀνάδοσιν, καὶ τὸ φιλεργῶν ἐν ταῖς τέχναις, καὶ τὸ χρηστελεῖν ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν νόμων ἀνάγκαις. Et vero jampridem*

Plin. libr. 31.
cap. 2.
Prudent. libr.
De coronis.

Dion. libr. 7.

Polyb. libr. 6.

Gell. libr. 10.
cap. 15.

Virgil. Æn. 3.
v. 405, & seq.
& v. 545.

Ovid. Amat.
Art. libr. 1
Senec. Epist.
of
Vulcat. in Avid.
cap. 6.
Dio libr. 36.

Maimon. in
libro De ritu
anni Sabbathi
& Jubilæi.
cap. 10.
L. Qui foveas.
D. Ad legem
Aquilam.

Plutarch. in
Fabio.

Joseph. libr. 1.
cont. Apion.

nostrorum Dei colendi rituum imitandorum malis desiderium incessit; neque ulla Græcorum urbs est, vel Barbarorum, neque ulla gens, ad quam non pervenerit septimi diei, quem otiosi traducimus, celebrandi consuetudo; & apud quam jejunia, & lucernarum incensiones, multaque legibus nostris circa cibos sancta non observentur. Conantur autem mutam nostram imitari concordiam, & honorum largitionem, & in artibus exercendis sedulitatem, & tolerantiam in tormentis quæ pro legibus nostris sustinemus.

CAPUT DUODECIMUM.

I. Quomodo Librorum sacrorum notitiam habuerint Græci. II. Utrum Librorum Mosis Alexandro vetustior fuerit interpretatio. III. Partes tantum quadam Pentateuchi ante Alexandrum Græce reddita sunt.

I. **A**TENIM quæri potest, unde notitiam Librorum sacrorum habuerint Græci. Judaica quippe gens ex instituto suo ita fuit à reliquis gentibus discreta, ut nullo se commercio, nulla affinitate confociari pateretur cum iis qui viverent alieno more, & diversis ritibus ac religione uterentur. Id sæpe experti Ethnici ab iis expostulaverunt. Querebatur Lyfimachus Mosem iussisse Judæos, μήτε ἀθέστον τινι ἐννοήσῃν, μήτε ἀεὶσα συμβουλεύσῃν, ἀλλὰ τὰ χείρονα. Erga nullum hominum benevolos esse, neque optima iis sed pessima consilia dare. Quod etsi verum non est, vulgatam de Judæis hominum reliquorum opinionem ostendit. Querebatur & Apollonius Molonis, ὅτι μὴ παρὰ δόξαν ὁ ἰουδαῖος τῶν ἄλλων θεωρεῖται ἀλλοτρίως διὰ τὸν θεόν, καὶ ἐκ κοινῶν ἰδεῶν τῶν κατὰ τὴν ἐπιπέδου συνήθειαν τοῦ ἐν θεωρηματικῶν. A Judæis non admitti, quicumque diversis de Deo opinionibus essent impliciti, nec consuetudinem iniri cum iis qui aliam vivendi rationem essent amplexi. Trogus quoque: Caverunt ne cum peregrinis communicarent; quod ex causâ factum, paulatim in disciplinam religionemque convertit. Quam expostulationem tantum abest, ut sibi probrosam putarent Judæi, ut sibi eam potius laudi ducerent; atque id præceptum de republica ab extraneorum contagio prohibenda, Platonem à Mose summississe Josephus gloriatur. Quis ergo persuaderi potest gentium aliarum ocores & contemptores Judæos, tam facile in totius religionis, legum, ac rituum suorum penus referasse, qui eos vix allocutione etiam sua & commercio dignarentur? Ut solvatur iste nodus, meminerimus post Alexandri expeditionem, jam tum magnum Judæos inter & Græcos usum intercessisse, ut qui non illius solum imperio essent subditi, sed in ejus etiam exercitu stipendia facerent. Meminerimus præterea statim post Alexandri obitum Ptolemaum Lagi occupata Hierosolyma magnum Judæorum numerum traduxisse in Ægyptum, & jus Alexandrinæ civitatis iis tribuisse. Meminerimus quoque, ejus deinde, & Ptolemæi Philadelphii filii jussu Libros sacros in Græcam linguam ab Interpretibus Septuaginta fuisse conversos. Meminerimus denique sub Antiocho Epiphane Judæos demum ipsos adificasse gymnasium in Hierosolyms secundum leges nationum, & fecisse sibi præputia, & recessisse à Testamento sancto, & junctos esse nationibus. At de temporibus quæ Alexandri ævum præcesserunt major est difficultas: sed & tunc quoque fuit aliquod Judæorum cum vicinis regionibus consortium. Nam primum ex Ethnicis plerisque servaverunt incolomes, cum Palæstinam armis subegerunt, velut Gabaonitas, Jebusæos, aliosque complures: qua importuna clementia divinam adversus se iram sæpe conciverunt. Unde & ab Assyriis, Moabitis, Chananæis, Amalecitis, Palæstinis, Ægyptiis, & Chaldæis identidem cæsi, profligati, in servitutem redacti, & extra patriam abducti sunt. Quas inter clades & captivitates, tum Assyriacam, tum Babylonicam, & reliquiarum etiam Judaicarum una cum Propheta Jeremia transmissionem in Ægyptum, fieri non potuit, quin Libri sacri in Ethnicorum potestatem venirent. Præterea Judæis, vel propter vicinitatem, frequens intercessit cum Phœnicibus commercium; Davidi etiam & Salomoni cum Hiram; Salomoni præterea cum Regina Chuside, & cum Ægyptiorum rege, cujus & filiam duxit. Quin & Sidonias sumisit uxores, & Tyrias, & Ammonitidas, & Idumæas, quarum impus & profanis cerimonii patrios ritus & avitam religionem inquinavit. Quocirca confociatas ab Israëlitis cum impuris gentibus amicitias & fœdera Deus identidem criminatur. Inde adeo Sanchoniathon Phœnix libros suos, ut dixi, Mosaicis documentis oblivit. Inde nobiles illæ Mercurii columnæ Mosis legibus & historia notatæ fuerunt. Porro Phœnices disseminatis per totum orbem coloniis, Mosis circumtulisse libros, & in varias gentes intulisse verisimillimum est. Græcorum item in Ægyptum, & Ægyptiorum in Græciam itiones erant crebræ, & diutinæ mansiones jam ante Trojana tempora.

Quomodo Librorum sacrorum notitiam habuerint Græci. Lyfim. apud Joseph. libr. 1. contr. Apion. Apollon. apud Joseph. libr. 1. contr. Apion. Justin. libr. 36. cap. 2.

Joseph. libr. 2. contr. Apion.

1. Mach. 1. 15. & seq.

